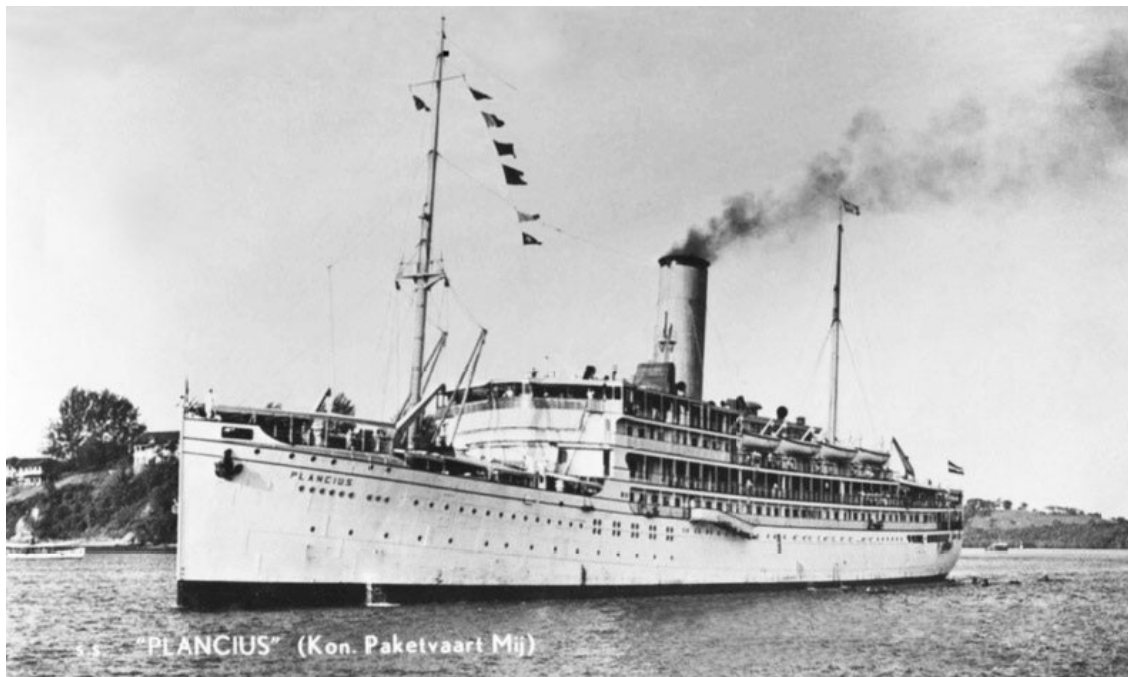

Gerrit Gorter, schipper en schelm

Door Paul von Wolzogen Kühr

Naast ons woonden tante Mien en tante Johanna. We waren in 1956 vanuit Amsterdam naar Haarlem verhuisd en die twee tantes gaven mij een gevoel van veiligheid in een vreemde omgeving. Tante Mien was nooit getrouwd en tante Johanna was kort geleden weduwe geworden en bij haar zuster ingetrokken. Over haar overleden man Gerrit werd nooit gesproken, er werd alleen gezegd dat hij niet deugde, maar wat er niet aan hem deugde kreeg ik niet te horen. Dat prikkelde mijn verbeelding en ik vond het jammer dat ik hem nooit had ontmoet. Ik zou hem pas 65 jaar later leren kennen toen ik aan een boek werkte over de Duitse kroonprins Wilhelm die na de Eerste Wereldoorlog vijf jaar in ballingschap op het voormalige eiland Wieringen had gewoond. Maar ik had aanvankelijk niet begrepen dat de Wieringer schipper Gerben Gorter, die in opspraak kwam door eerst prostituees voor de kroonprins te regelen en diezelfde prins vervolgens voor een aanzienlijk bedrag op te lichten, dezelfde was als Gerrit, de man van tante Johanna en de broer van mijn opa.

Op zich is dat niet zo verwonderlijk want mijn opa, Evert Gorter, deugde wel en was gezagvoerder op schepen van de KPM, onder andere op de ss "Plancius". Hij voer met passagiers en kostbare handelswaar in de Indische Archipel en de Zuid-Chinese Zee tussen Batavia, Singapore en Shanghai en in die wereld moest je stevig in je schoenen staan. Als een handelaar bij het laden met fraai houtsnijwerk of porseleinen vazen een betere plek aan boord probeerde te bemachtigen, werd hij hooghartig door opa Beer terechtgewezen, van dat soort praktijken was hij niet gediend. Zijn broer Gerrit voer met mosselen op de Zuiderzee.

ss "Plancius" KPM, gezagvoerder o.a. Evert Gorter

Wat voor mijn begrip ook niet hielp was dat mijn moeder op Java was geboren, in het eilandenrijk dat zich in de woorden van Multatuli slingert rond de evenaar als een gordel van smaragd. Dat is toch iets anders dan eilanden die zich in de Waddenzee uitstrekken tot een lint van wegstervende morsetekens. Die werelden verschillen zo immens van elkaar dat ik de relatie tussen beide Gorters nooit heb gelegd. Tot ik de kwartierstaat van Johan Frederik Gorter, de broer van mijn moeder, onder ogen kreeg. Toen pas zag ik dat mijn onkreukbare, strenge opa en de sjacheraar Gerrit broers waren en werd het tijd om beter met Gerrit kennis te maken.

Gerrit bleek de risico's niet te schuwen. Varen op de Waddenzee en de Zuiderzee was tijdens de Grote Oorlog niet zonder gevaar vanwege de vele zeemijnen die daar dreven en soms van hun ankers sloegen. Op 16 mei 1918 dreef zo'n mijn tijdens harde wind de haven van Den Oever in en dreigde de daar afgemeerde schepen te raken. Gerrit aarzelde geen moment, sprong met zijn maat Martinus Tijssen in een vlet en spoedde zich naar de drijvende bom. Terwijl de samengedromde dorpingen op de kade hun hart vasthielden, riep hij naar

Martinus dat hij de schommelende vlet stil moest houden zodat hij een lijn om de wild deinende mijn kon slaan. Toen dat gelukt was sleepten ze het gevaarte naar open zee, waar een torpedoboot uit Den Helder het kapot heeft geschoten.¹

Met deze onverschrokken daad oogstte Gerrit natuurlijk bewondering, maar het ging ook wel eens mis. Zes jaar eerder, in

april 1912, was hij met de schoeneraak "Aaffiena" bij Zierikzee gestrand en daarvoor moest hij zich voor de Raad voor de Scheepvaart verantwoorden. Gerrit was als reder aan boord en had al snel de rol van kapitein overgenomen van de eigenlijke schipper, De Jonge uit Veendam. Samen met twee jongens van 15 en 16 jaar waren ze uit Andernach am Rhein vertrokken naar Dordrecht om van daaruit koers te zetten naar Normandië. Maar toen ze net de haven van Dordrecht verlaten hadden, moesten ze terugkeren vanwege de hevige storm. Terug in de haven maakten ze van de gelegenheid gebruik om het schip beter zeeklaar te maken door de aanschaf van Engelse zeekaarten en een kompas waarop gepeild kon worden. Hoewel de zee nog altijd ruw was besloot Gerrit een nieuwe poging te wagen en hij nam het roer weer in handen, zonder dat hij een vaarbewijs voor dit schip had. Tegen de storm in schreeuwde hij naar de kapitein dat hij met de jongens het zeil moest reven. Dat ging eerst goed, maar even later voor Schouwen kreeg hij het schip niet meer overstag toen het aan stuurboord lag. Gorter probeerde tevergeefs koers te houden, de jongens trokken uit alle macht aan de schoten en de kapitein die voor aan de zeilen stond, liet nog een anker vallen maar niets mocht meer baten. Het schip strandde, raakte lek en moest de lading voortijdig lossen.²

De Raad voor de Scheepvaart in Amsterdam oordeelde een maand later dat de reder het bevel niet had mogen voeren en berispte Gorter wegens verschillende feiten die niet van goed zeemanschap getuigden.³

Hoewel Gerrit in Amsterdam werd geboren was hij geworteld op Wieringen. Zijn familie had daar generaties lang gewoond en gewerkt en door de scheepvaart waren veel Gorters uitgezworven. Gerrit voer enkele jaren vanuit Amsterdam over de Zuiderzee en tijdens zijn transporten had hij in Vollenhove Johanna Beens leren kennen. Zij trouwden op 24 september 1908 in Amsterdam en acht jaar later besloten zij zich op Wieringen te vestigen, omdat Gerrit daar meer werk kon vinden. In 1917 kocht hij in Oosterland voor f 1.485 het woonhuis met erf en tuin van meester Spaander, het hoofd van de school, die een stukje verderop een nieuw huis had laten bouwen.⁴

De woning van Gerrit Gorter met het dakkapelletje

Hij raakte snel ingeburgerd want een paar maanden later werd hij secretaris-penningmeester in het bestuur van de belangenvereniging voor Wieringer vissers *Door Eendracht tot Vooruitgang* waar Meier Bosker de voorzitter van was.⁵ Tussen die twee was de eendracht soms ver te zoeken, want onenigheid over het aflossen van zijn schuld kostte Bosker volgens de *Schager Courant* bijna het leven. Gorter was op de haven van Den Oever Meier Bosker tegen het lijf gelopen en had hem gevraagd wanneer hij nou eindelijk eens van plan was om zijn schulden te betalen. Het antwoord van Bosker zinde Gerrit klaarblijkelijk niet en er ontstond een vechtpartij waarbij Gerrit Meier in het water dreigde te gooien. Daarop moest Gerrit terecht staan wegens mishandeling, trappen, slaan en een poging om Bosker van het leven te beroven. Dat die poging mislukte kwam niet door Gorter, maar door omstanders die tussenbeide waren gekomen.⁶

De rechtszaak leverde een regelrechte klucht op. Gorter vond het onnodig om de ernstige aanklacht tegen te spreken. Bosker daarentegen legde voor de rechter een verklaring af dat het allemaal wel meeviel wat Gorter had gedaan. Hij zei dat hij de levensbedreiging meer opvatte als *een onaangename uiting, dan als een ernstige bedreiging van het leven*. 'Trouwens,' zo zei hij erbij, *'al had hij mij te water gegooid, dan was mijn leven nog niet in*

gevaar gekomen. Daar voegde hij lachend aan toe: *'Ja, hij heeft mij slagen op het hoofd gegeven, maar niet pijnlijk en ik heb een trap van hem gehad.'*

De officier van justitie vond het maar merkwaardig dat Bosker de zaak kleiner voorstelde dan die in werkelijkheid was geweest en de rechter veroordeelde Gorter daarop tot tien dagen hechtenis of een boete van f 50, een bedrag dat Gerrit zonder morren betaalde.

Inmiddels was de Duitse kroonprins Wilhelm na de oorlog naar Nederland gevlucht omdat zijn leven in de omringende landen niet zeker was. Met zijn gevolg had hij noodgedwongen zijn intrek genomen in de kleine pastorie van Oosterland, op geringe afstand van het huis waar Gerrit en Johanna woonden. Een Deense journalist wist in april 1919 te melden dat de prins zich op Wieringen al aardig populair had gemaakt en verbluffend snel Nederlands leerde.⁷ Dat lukte hem ongetwijfeld met hulp van Gerrit, die redelijk Duits sprak door zijn werkzaamheden voor de *Nederlandsch-Duitsche Transport Maatschappij*. Wilhelm was tot afgunst van veel Wieringers al in december 1918 bijna dagelijks te gast in het huisje met de groene luiken en noemde Gorter schalks 'mijn mosseloom', een dubbelzinnigheid waar de kroonprins de humor wel van inzag. Dat die twee het goed met elkaar konden vinden kwam voornamelijk doordat Gerrit begrip had voor de noden van de prins. Die wist zich geen raad in de oude pastorie waar het tochtte en lekte, men elkaar in de veel te kleine ruimte voor de voeten liep en waar het aan van alles ontbrak.

'Ich habe noch nicht einmal eine Badewanne!' verzuchtte de kroonprins op een avond tegen Gerrit. *'Bitte sagen Sie mir, wie kann ich so schnell wie möglich von dieser verdammten Insel verschwinden?'*

'Aber zuerst, Herr Gorta', vervolgde de prins, terwijl zijn oog even aan Johanna bleef haken die achterin de kamer zat te borduren, *'muss ich ein bischen ficken.'*

Gerrit antwoordde met een lachje dat hij in Amsterdam wel wat kon regelen.

'Aber dazu brauche ich einen Vorschuss.'

'Ach mein Lieber', reageerde de prins, *'ich hab gar kein Geld mehr, alles haben sie mir weggenommen.'*

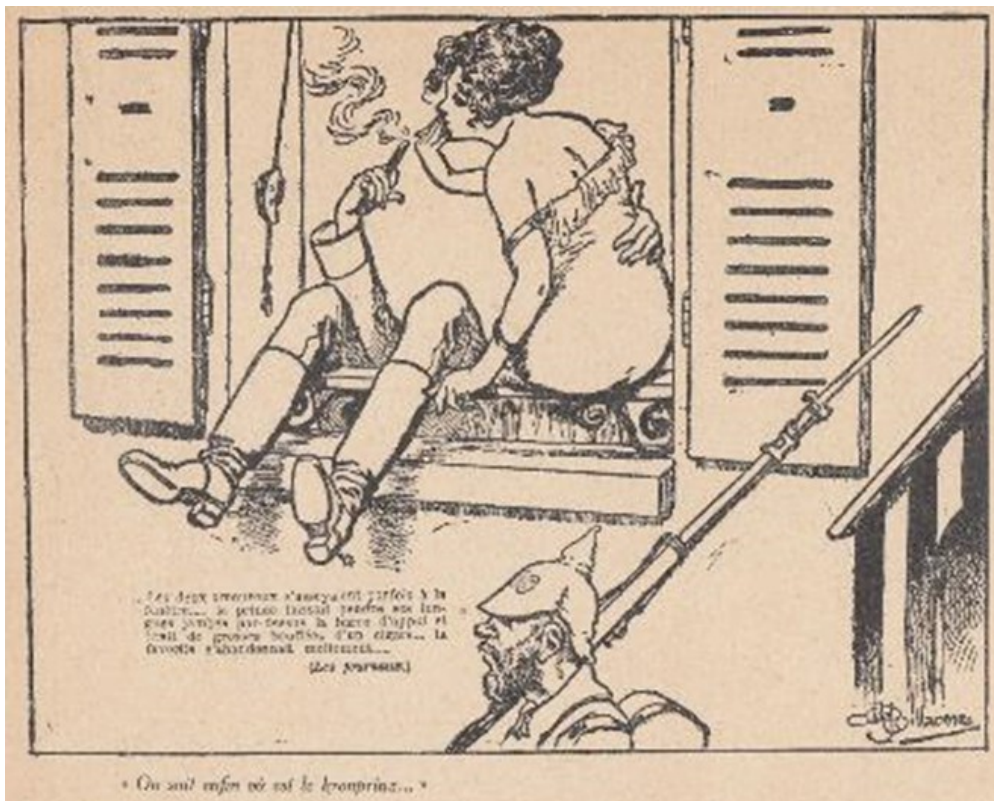
'Kein Problem', zei Gerrit en knikte naar de pelsjas die de kroonprins over de stoel had gelegd.

Toen de kroonprins later die avond zonder jas door de snijdende wind naar huis liep, had Gerrit al een plan klaar om in de eerste behoefte van de arme banneling te voorzien. Van zijn medeschippers had hij smakelijke verhalen gehoord over een Wierings meisje dat in Amsterdam haar diensten aanbood aan mannen die te lang op zee waren geweest. Het moest mogelijk zijn haar hiernaartoe te krijgen. Enkele dagen later nam hij de pelsjas mee naar Amsterdam om hem op de beurs te verpatsen. Hij trok daar bovendien de aandacht door rond te bazuinen dat hij de kroonprins zou helpen Wieringen te ontvluchten. Die informatie werd meteen doorgebiefd aan de Commandant der Marine in

Den Helder met het advies ‘om op genoemde Gorter het oog gevestigd te houden’.⁸ Daar kwam uiteindelijk weinig van terecht, want de vluchtpoging is pas tientallen jaren later aan het licht gekomen, maar die jas leverde genoeg geld op om het meisje te verleiden de prins aan zijn gerief te helpen.

Een paar dagen later arriveerde Maartje Baijs op Wieringen. Om geen ongewenste aandacht te trekken schreef zij zich in als modiste in Hotel de Haan in Hippolytushoef. Maar, zo redeneerde Gerrit, daar zou zij nooit de kroonprins kunnen ontvangen, dat zou te veel in gaten lopen. Nee, dan moet het maar bij mij thuis gebeuren, dat valt niet op, hij komt hier bijna iedere dag.

Zo gebeurde het dat Gerrit en Johanna boven in het kleine slaapkamertje de *Wieringer Courant* zaten te lezen en dat Wilhelm beneden in de huiskamer Maartje begerig van haar kleding ontdeed zonder acht te slaan op de zacht knarsende groene luiken. Daarachter hadden zich enkele buurtgenoten verzameld die elkaar verdrongen om maar niets van de schandalige bezigheden te missen. Tot hun verbazing zagen zij dat Maartje niet alleen was gekomen, zij had haar opwachting gemaakt met een andere dame omdat de nood van de prins de laatste dagen zo hoog was opgelopen dat zij nooit in haar eentje aan de roep van zijn natuur kon voldoen.

“Nu weten we eindelijk waar de kroonprins is ...”,
Franse cartoon uit de Eerste Wereldoorlog

Toen de kroonprins eindelijk klaar was en voldaan naar de pastorie wilde wandelen werd hij opgewacht door verhitte dorpelingen bij wie de verontwaardiging het inmiddels had gewonnen van de gretigheid waarmee zij naar binnen hadden gegluurd. Hij werd voor smeerlap uitgemaakt en hoerenloper en hij moest opdonderen met zijn vunzige gedrag. Enkele stenen vlogen naar zijn hoofd en hij zette het op een lopen om aan de volkswoede te

ontkomen. Burgemeester Peereboom moest er de volgende dag aan te pas komen om de zaak te sussen en Gerrit kreeg te verstaan dat hij zich beter met echte mosselen kon bezighouden.

De stroom waarlangs de dames voor de kroonprins naar Wieringen waren gekomen was hiermee opgedroogd dus moest hij zijn heil op het eiland zien te vinden en daarvoor hoefde hij niet ver te zoeken. Het is niet bekend of Gerrit ook hierin een rol heeft gespeeld, maar ruim een jaar later beviel Maartje, de vrouw van zijn neef Maarten Gorter die kruidenier was in Den Oever, van een dochter Gré. Rond haar geboorte werd gefluisterd dat de prins meer dan zijn klompen had uitgetrokken toen hij in de winkel een boodschap kwam doen.

Wilhelm bleek in het dorp de smaak meteen goed te pakken te hebben, want in diezelfde periode werd er nog een meisje geboren, Marie, dat later verdacht veel op de kroonprins leek. Dat had Marie na een tijdje zelf ook in de

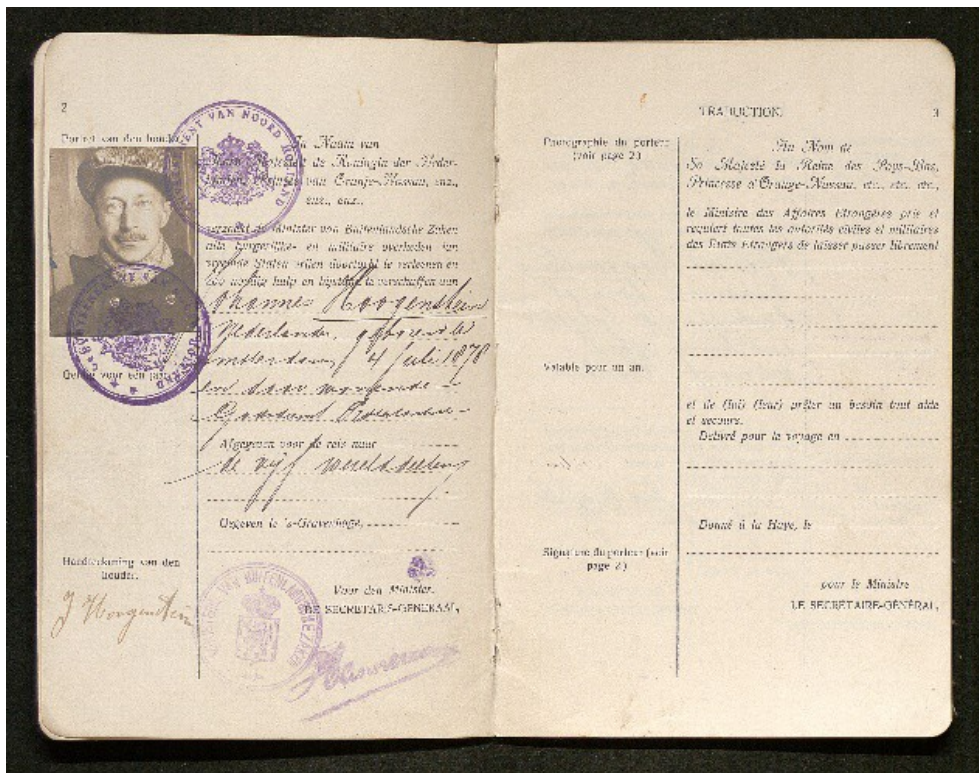
gaten en zij reisde lang na de dood van de kroonprins als toerist naar de Burg Hohenzollern om het graf van haar vermeende vader te bezoeken. Zij werd echter niet tot het zogenaamde *Offiziersgärtlein* toegelaten, omdat dat gedeelte niet voor het publiek toegankelijk was. Maar daarvoor was Marie niet helemaal naar Duitsland gekomen. Zij maakte dusdanig veel stampeij en wees de verblufte suppoosten op niet mis te verstane wijze op haar uiterlijk dat inderdaad veel weg had van de man wiens stoffelijk overschot zij stonden te bewaken. Na nog een keer geroepen te hebben dat zij het recht had om het graf van haar vader te bezoeken werd zij alsnog toegelaten.⁹

Gerrit had in de ene behoefte van Wilhelm redelijk kunnen voorzien, nu diende de andere aangepakt te worden: hoe de kroonprins van het eiland af te krijgen en naar Duitsland terug te brengen? Ook daar wist hij wel wat op.

Avonden lang overlegden Wilhelm en Gerrit in het huisje met de groene luiken koortsachtig over mogelijke vluchtplannen. Dat moest in het diepste geheim gebeuren want de kroonprins had de Nederlandse regering enkele maanden geleden nog plechtig beloofd dat hij niet naar Duitsland zou vluchten. Gerrit stelde voor om een zeiljacht te kopen en daarmee vanuit Den Oever over de Waddenzee naar Duitsland te zeilen. Maar daar had hij wel geld voor nodig. Geld was niet meer zo'n probleem voor de prins, zijn moeder had hem een deel van haar juwelen gestuurd, die kon hij verkopen en af en toe druppelde er wat uit de geldkraan die vanuit Duitsland voorzichtig werd opengedraaid. Gerrit zou kijken hoe hij zijn vriend kon helpen.

Op 30 januari 1919 kocht Gerrit Gorter van Berend Jonker uit Groningen voor f 38.000 de “Wilhelmina”, een schoeneraak tweemaster, waarmee hij de verbannen prins makkelijk van Den Oever naar zijn *Heimat* kon brengen. Gerrit betaalde dit schip met geld van de kroonprins. Hoe Wilhelm dit enorme bedrag in korte tijd bij elkaar heeft weten te krijgen, is nog niet opgehelderd, wel is duidelijk dat de kroonprins kon rekenen op steun in Nederland en in Duitsland. Vervoer was dus geregeld, het ontbrak alleen nog aan wat praktische zaken.

Het vervalste paspoort met foto van de kroonprins

De prins vermommen als visserman was niet zo'n probleem, een dikke schipperstrui, een duffelse jas en een pet deden wonderen. Daar een foto van maken was ook geen probleem, maar het zou helpen als Wilhelm zich ook van geschikte reisdocumenten kon voorzien. Een vals paspoort en een eveneens vervalst *Bewijs van ontslag* op het zeilschip "Wilhelmina", beide op naam van Johannes Hoogenstein, had Wilhelm verrassend snel laten maken. Hoe, dat blijft gissen, hij moet in ieder geval hulp van hogerhand hebben gehad, want een paspoort vervalsen doe je niet zomaar en het zal alleen al om redenen van geheimhouding niet op Wieringen zijn gebeurd.

Niets stond na deze grondige voorbereiding een heimelijke terugkeer naar Duitsland meer in de weg op de dag dat de "Wilhelmina" klaarlag voor vertrek in de haven van Den Oever. Maar toen de prins uitgedost in visserskleding, de pet diep over de oren getrokken en met een kleine plunjezak op het afgesproken tijdstip aan de kade verscheen, trof hij er geen Gorter. Wilhelm begaf zich naar zijn huis en vroeg wanneer ze zouden vertrekken, maar Gerrit zei dat hij andere plannen had, het hele feest ging niet door.

Het vervalste Bewijs van ontslag op naam van Johannes Hoogenstein

'Aber...', probeerde de prins nog, maar Gorter zei dat hij maar beter naar huis kon gaan voordat de dorpelingen hem in deze belachelijke uitdossing herkenden. Nog altijd was de prins niet in de harde werkelijkheid aangekomen en hij offerde dat hij een andere schipper kon inhuren om hem naar Duitsland te brengen. Gorter deelde daarop de genadeklap uit: 'Hoheit, wat wilt u nu? Het schip staat op mijn naam en als u daarover gaat klagen, dan komt het vluchtplan uit en bent u nog verder van huis!'

Eindelijk drong het tot de ongelukkige door dat hij belazerd was. Teleurgesteld in zoveel misbruik van goed vertrouwen zocht de kroonprins de pastorie maar weer op.

Gerrit zal zich daarna niet helemaal meer op zijn gemak hebben gevoeld. Iedereen op het eiland wist dat hij de prostituees voor de kroonprins naar Wieringen had gehaald en dat hij zijn huis voor die zwijnerij beschikbaar had gesteld, daar had hij zich niet populair mee gemaakt en straks kreeg hij ook nog die enge Teutoonse militairen van de prins achter zich aan. Nee, dan maar met Johanna terug naar Amsterdam, daar was hij veiliger. Hij verkocht zijn woning op 30 mei 1919 met flinke winst voor f 2.450 aan schoolmeester Pieter de Ruijter¹⁰ en nam vervolgens met zijn pas verworven schip de wijk naar Amsterdam. Daar liet hij zich per 2 juni 1919 inschrijven op een ligplaats aan de Buiksloterweg. Gerrit heeft nog tot 1926 met de "Wilhelmina" gezeild, toen verkocht hij de schoener op 2 maart aan Gerriet Drent uit Groningen.¹¹ Geheel in stijl wist hij ook met dit schip de kranten te halen.

In de zomer van 1920 tikte hij een partij van 189 pond sigaren op de kop en borg die goed weg in een geheime ruimte van de schoener die al vaker van pas was gekomen. Die sigaren kon hij mooi kwijt in Engeland waar die dingen veel meer waard waren dan in Holland. Met gunstige wind voer hij naar Woolwich, een havenstadje aan de Theems in de buurt van Londen. Maar toen hij aanmeerde sprong meteen de douane aan boord en nadat de agenten het hele schip overhoop hadden gehaald kwamen de sigaren uit de geheime bergplaats tevoorschijn. Ter plekke werd Gerrit aangehouden en naar een politiecel gebracht. Enkele dagen later moest hij verschijnen voor de politierechter van Woolwich. Gerrit verdedigde zich door te beweren dat de sigaren bestemd waren voor een familielid in Zweden. Zijn schip was oorspronkelijk gecharterd geweest voor een reis daarheen, maar dat charter werd herroepen. Hij was niet van plan geweest om in Engeland sigaren aan wal te brengen. Hij had ze opgeborgen op de plaats waar zij gevonden waren omdat hij er geen andere bergplaats voor had. Maar dat verhaal maakte geen indruk op de magistraat die ervan overtuigd was dat hij hier te maken had met *'een moedwillig geval van smokkelarij op een schaal als men niet dikwijls ontmoette.'* Gerrit Gorter werd veroordeeld tot een boete van £ 760 of zes maanden gevangenisstraf.¹²

Daarna verdween Gerrit jarenlang uit beeld. We vinden hem weer terug in 1948 toen hij vakantiereisjes organiseerde als kapitein-eigenaar van de tweemaster "JOMIGÉ II", een naam die mogelijk een samenstelling is van de eerste letters van JOhanna, MIen en GERrit. Het waren zeiltochten vanuit de Jolishaven in Amsterdam via haventjes langs de kust van het IJsselmeer en Texel naar Lowestoft en Dover in Engeland. De reisjes werden door Gerrit strak georganiseerd met veel drank en proviand aan boord en uitstapjes in verschillende havens. Uit de uitgebreide reisverslagen van de passagiers spreekt veel waardering voor kapitein Gorter. Hij stond bij hen bekend als *'een vrolijke ronde zeeman, die bij alle gelegenheden zijn woordje wel kon doen en die al die dagen vrolijk en opgeruimd bleef.'* In minstens drie opeenvolgende jaren was zijn schoonzuster Mien van de partij, klaarblijkelijk had zij betere zeebenen dan Johanna, hoewel zij toch regelmatig gekweld werd door zeeziekte.¹³

Maar dan komt de reis naar Noorwegen van juli 1956. Gerrit voer op de Belgische tweemaster “Baby” en was op weg van Terneuzen naar Antwerpen om van daaruit met een aantal passagiers een reis naar de Noorse wateren te maken. De laatste dagen had het volgens de *Provinciale Zeeuwse Courant* ongekend hevig gestormd, er werden in het Kanaal schepen vermist en op de Westerschelde was het water nog steeds niet tot rust gekomen. Gorter stond aan dek, keek naar de zeilen en zag dat er iets niet goed zat. De deining was flink maar met vaste tred liep hij over stuurboord naar het voordek om beter te kunnen zien wat er mankeerde. De wind trok verder aan en het steeds onregelmatiger klapperende zeil zinde hem niet. Naast hem kolkte het bruisende water dat hoog over de plecht spatte. Op dat soort momenten dacht hij altijd aan *Der Taucher* van Schiller, Gerrit kende er grote delen van uit zijn hoofd: ‘*Und es wallet und siedet und brauset und zischt*’, maar deze keer had de tekst geen rustgevende uitwerking op hem. Plotseling sloeg het schip met een klap op de golven, maakte een scherpe wending en kreeg de wind vol in het grootzeil. Gerrit greep de schoot, kreeg een onverhoedse zet in zijn rug en vloog een kant op die hij nooit voor mogelijk had gehouden en voor hij het wist lag hij in het brakke water.

Even later vlogen vanuit de kajuit twee lichtkogels de lucht in. Aan de wal was het direct duidelijk dat er een man overboord was geslagen en men zette langs de kustlijn een zoektocht op naar de drenkeling. Daar voegde zich een passerende zeilboot van de Belgische Waterstaat bij zonder dat er iemand werd gevonden. Na lang vruchteloos gezocht te hebben voer de “Baby” door naar Antwerpen, de rijkspolitie te water van Wemeldinge staakte de zoekactie uren later, eveneens zonder resultaat.¹⁴

Tien dagen later werd in de Westerschelde onder de Bevelandse kust door een passerend schip het stoffelijk overschot van de 70-jarige Gerben Wiebe Gorter in de Schaar van Waarde uit het water gehaald en door een sleepboot bij Hansweert aan land gebracht.¹⁵

In datzelfde jaar verhuisden wij naar Haarlem, ik was vier en kwam vaak bij tante Mien en tante Johanna over de vloer. We hebben het nooit over oom Gerrit gehad, tenminste, niet dat ik het mij herinner. Later erfde ik van mijn tantes een prachtig 24-delig servies met dekschalen, diverse schaaltes en dessertbordjes. Bij bijzondere gelegenheden komt het op tafel, maar ik heb nooit geweten dat mijn aardappels op het bord lagen van een smokkelaar en een hofleverancier van hoeren die de Duitse kroonprins een poot heeft uitgedraaid. Nu vraag ik mij af wie hij het servies heeft afgetroffeld. Ik zal het waarschijnlijk nooit weten, wel dat we er voortaan nog smakelijker van zullen eten.

Ik woon alweer meer dan tien jaar op Wieringen, ik heb jaren in Amsterdam gewoond, in Haarlem, Medemblik en in Brussel en als iemand vroeg waar ik vandaan kom, dan wist ik nooit goed wat ik moest antwoorden. Maar door de Gorters kan ik nu naar waarheid zeggen: *'Ik ben een Wieringer.'*

Verantwoording

Afbeeldingen:

1. ss "Plancius": postkaart
2. zeemijn: Wikipedia
3. woning Gorter: postkaart
4. kroonprins met pelsjas: collectie Kees van der Sluijs
5. cartoon: A. Guillaume
6. Gré Gorter: eigen collectie
7. de "Wilhelmina": Stichting Maritiem Historische Databank
8. foto van het vervalste paspoort: eigen collectie
9. foto van het Bewijs van ontslag: eigen collectie
10. Gerrit Gorter op de "JOMIGÉ": eigen collectie

1Bronnen:

- 1 *Wieringer Courant*, 17 mei 1918
- 2 *De Telegraaf*, 23 april 1912
- 3 *Nieuwsblad van het Noorden*, 14 mei 1912
- 4 *Heldersche Courant*, 9 augustus 1917
- 5 *Wieringer Courant*, 23 april 1918
- 6 *Schager Courant*, 12 december 1918
- 7 Alle informatie m.b.t. de kroonprins: *Wilhelm, een omstreden eilandgast*, John Dehé en Paul von Wolzogen Kühr, 2020, 2e druk
- 8 Brief commandant A.H. Bakker 12 december 1918, Nationaal Archief 2.04.26.02, inv. 691
- 9 Informatie m.b.t. het bezoek van Marie aan de Burg Hohenzollern: Kees van der Sluijs
- 10 Regionaal Archief Alkmaar, aktenummer 1919/078
- 11 Stichting Maritiem Historische Databank: Wilhelmina ID – 7297:
<https://www.marhisdata.nl/schip&id=7297>
- 12 *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, 13 juli 1920
- 13 NN, 1950, *Herinneringen aan onze vakantie 14-30 Juli 1950*
- 14 *Provinciale Zeeuwse Courant*, 31 juli 1956
- 15 *Provinciale Zeeuwse Courant*, 10 augustus 1956

Dank:

Peter Snijder ben ik veel dank verschuldigd voor de plezierige ontmoeting en de foto's van zijn moeder Gré Gorter. Rob Holtjer dank ik voor het bewerken van fotomateriaal. John Dehé ben ik dankbaar voor het meelesen en voor zijn adviezen. Speciale dank gaat uit naar Lenny Kuipers - Gorter, zij wees mij op de kwartierstaat van haar vader, die de aanzet vormde tot dit verhaal.

Webshop HVW:

Het boek over kroonprins Wilhelm, *Wilhelm, een omstreden eilandgast* is verkrijgbaar in de webshop van de Historische Vereniging Wieringen.